

Сыаната
3 харчы.

Рова үрдэг кордорууд лэхтэр. «Дулуурга» эрин ахылыг онгороочу оныгтаах рабачай Р. Н. Лукоцев кун ахын хас бигрдн ахнаха 10-нуу кг эрин ахылыг ба-лэмнээр.

В. МАРКОВ.

Ыалдыппыт — Ырыа Ылдыаа

Сотурутаагыта бийиги редакциябытыгар дьонго саргыга Ырыа Ылдыаа дьон аатынан бийлибтэ самодейтэнай композитор уопианот Н. М. Неустроев ыалдыттаата.

Илья Михайлович попуот уус-уран айымныгыттан 1936 сылаахтан дьарыктанар. Уус-уран кэра адалардаах. «Бийиги дойдубут мааа ылымыр ээ», — диир ырыысханы оҕороччу уран тарбахтаах уус. Ийин оҕорбуг ырыыспалара ССРС норуоттарын Ленинградтаагы этнографическай музе-ыгар, М. И. Глинка аатынан Новосибирскайдаагы государственнай консерваторияда, Якутскай дахха Култура уонна техника дьарыаһыгар көрдөрүүтэ тураллар. Чо-роон, кыткыа, сөргэ форматынан тинтээн, бөстөн уонна хатыттан таһыллан оҕоһуллубут ырыыспалара дьынт кэра дордоо-ну таһаараллар; ардыгар кысыс оҕолуу нарыннык дууруһуулаар. ардыгар уоп оҕо-куолайынан ы-лыһыллар. Дугуру, дом-бренн, холуһу эмиэ туу-савайдык оҕорор. Илья Михайлович бу ырыыска бөбөтэ оҕорбуг ийин кы-рыыспалыгар (уопсайа 30 кырыыспалаах) олбу-сол-бу оонньоон, ыллаан-ту-ойан ийитиниэрда. Бүлүүтэ маастардары ырыыспаны оҕоруу кистэлэннэригэр үөрөтө баран ийэр эбит.

Кини хоһоону оҕо өрдэ-

аитыа уусуһууан истэра, бөбөтэ төрөбүт дойдутун — арылхыар сүүрүктээх Амма өрүс кэрэтин, Саха сирин көтөрүл-сүүрүрүн, үлэ дьонун хомойон тылы-нан хоһууар, аны онтука-тыгар бөбөтэ мелодия айар.

М. МИХАЙЛОВА.

Ырыа-тойук кистэлэнэ

Хотторого агитзо-нар уус-уран самодейтэностарын көрүү-конкурсе салгыы ы-тыллар.

Сотурутаагыта сценада А. Н. Иванова начальни-таах «Северный» агитзо-на олохтоохторо таһысталар. Бу — бөһүөлгө 10 агитзо-нагыттан биир бөдөннөрө, ийилиннэһэ да элбэх. Агитзо-налар куоталаһы-ларыгар ааспыт смлга кыйыһылааһынан тахсан грамотанан наһарадала-мкыта. Быйыл да үлэтиа куһаҕана суохтук сарала-та.

Бу конкурска минилэр «Театр — бийиги олох-тутар» дьин теианан кы-тыһыһалар. Коллектив 7 суол араас теманы хаба-н бөрүтэххэ бэсэйдэлэри оҕордо. Ол араас слайд-ларынан, грамфонистары-нан ситэрилиннэ-хотору-луна.

Билэчэр ийинс чааһа — концерт. Афанасий Ива-нов «Мин ырыа кийи-лээх кэтиэһим» солота, Дмитрий Диринский бай-тын тылыгар «Ойдуу-сүт сүүрбэлээх саастаахтар» хоһоону аарыта. «Пама-тыһыһым» дьин көрдөх сцена. о. д. а. күмөрдөр бөһирөннүлэр.

Кинилэртэн эстафетаны ылбыт «Сардапа» агитзо-на начальнигынан Н. В. Саввин үлэтир. Кини

олохтоох орто оҕуолада 18-с сылын омуу тылын үөрөтөр. Уус-уран само-дейтэносто агитзо-най кыткылааһа, республика-таагы уонна оройуоннаа-гы көрүүлэр хас да төгүл-лээх лауреаттара. Агитзо-на начальнигынан 18-с сы-лын үлэтир.

«Сардапалар» «Довор-доһуу — улуу күүү» дьин теманы таһыстар. Сцена бьирээттын соһианай рес-публикалар бьлаахтары-нан, норуоттар доҕордо-һууларын уруйдуур тыл-лаах планаттарынан ийэр-гэтидибит. Биртэн биир союзнай республикалар олохтоохторун националь-най көстүүнүөрүн көппит дьон сценада тахсаннар ырыынан, үгүкүүнн кийи-лэр искусстволарын ура-тыларын арылдьтар. С. Никитин чабырдаһын, С. Сидоров оригинальнай жанрга толорууун, хаар-тет «Сыновья России» ырыытын, о. д. а. күмөр-дөрн көрөтүтүлөр көхтөөх ытыс тыаһынан уруйда-тылар.

Ити курдук агитзо-нар уус-уран самодейтэ-ностарын көрүү биригэн биир сонун теманы ары-аар

Р. КУЗЬМИН, жора таһыа.

Сценада — учууталлар

Диринг орто оҕуола-тын учууталлара Ха-йахсыаһа биир идэлээх-тэрин кытта көрүстү-лэр. Ийин коллектив саахыһаһа, дуобакка уонна оҕуол теиинин, гэр табаарыстын көрү-түлэр.

Кинилэргэр Хабахсыт нулуубутар юэи програм-малаах концерды көрдө-дүлэр. Көрөөтүлэр орду-к Николай Савин уонна Та-мара Багрянова дуэтта-рын, Анна Иванова уонна Альбина Борисова солола-рын, көрдөх көпсөһүннэри уонна сценалары бийи-рөтүлэр.

Д. ЭВЕРСТОВ.

Аар-былыргы дьарык кистэлэннэрэ

Узбекский ССР. Бы-рааттыы Хапро уонда Ту-лбай Аширбаевтар (сы-монка) оҕорор купсууна-ра ханнык да куйааска ууну 20 кыраадыстан ор-дук сылыһыат, ийин ууну ити кыраадыска диэри со-бүтэр. Кинилэр үлэлэрэ Москва, Ленинград быы-таһыһыгар көрдөрүл-лэлэр. Ырыаһылар ый-га 400—500 купсууну оҕорон, заводка тут-тараллар.

ССТА фотохроникага.

Политическай - маассабай үлэҕэ кини агитштабтар социалистическай куоталаһылары уСУДУОБУЙАТА

Күрэхтэһини сылаа: ССКП XXVII съези истэ-торическай уураахтары-нан салытаран, ийи-лэһинэ идеянай-полити-ческай уонна үлэҕэ ак-тивностун өрө көтөрүү, XII пьятилетка сорууда-рын толорууга көмөлө-лүү.

Күрэхтэһингэ үлэ кө-рүгүөрүнүн очколары-ааһын маһынык олохто-ноб:

I. Тэрийэр үлэҕэ
— Кини агитштаб мун-нугун оҕостуу ийин—10 очко;
— үлэ бьлаанын ийин—10 очко;

— хас биирдии ытыл-дыбыт зона күнүн ийин—2 очко.

II. Агитационнай-маас-сабай үлэҕэ
— Оҕоһуллубут бэсидэ, информация ийин—2 очко;
— хас биирдии эркин ха-һыатын, фотозитрица, Вобобуой листок ийин—10 очко;

III. Културнай-маас-сабай, спортивнай үлэҕэ
— Хас биирдии тема-тическай бичэр ийин—15 очко;
— концертна, фести-вальга, о. д. а. күрэхтэ-һинин тэрийин ийин—10 очко;

— ийитэригэр күү-лууһтары, куруһуоктары үлэлэтигэ—10 очко;
— төлөбүрдээх дьаһал-

лары тэрийингэ—15 оч-ко;

— хас биирдии спор-тивнай күрэхтэһин ийин—10 очко;

— ГТО нуорматын тут-тарыыга зоналар олох-тоохторун 80 бьрыһыа-ныттан ордуга кыткынах-тарына—10 очко.

Зоналар олохтоохторун 80 бьрыһыаһыттан азы-баа кыткынааһына—5 очко;

зоналарынан спорт-площадкаларм тутуу ийин—10 очко;

— саҥа сиздэри-дуом-нары олоххо киллэрин: арыыта суох сыбаайба-лары, юбилейдары, ма-лааһынаары тэрийин ийин—10 очко.

IV. Общественнай бэ-рээдэҕэ
— Ийилиннэҕэ оҕоһул-дубут хас биирдии хо-луобунай бүрүй ийин (ыстараап)—20 очко;

— милициара регистра-циялаһыт күлүгэһингэ ийин ахсын (ыстараап)—10 очко;

— ийилиннэҕэ общест-веннай бэрээдэги тулса-рыыга туһулаһыт об-щественность ийин ыты-рылаах мунһаһын ы-тыгыта—10 очко;

— арыыта суох ча-һыа-чэбдик олох сизрин ийин охсуһар зоналары тэрийингэ—30 очко.

V. Оҕону ийин үлэти-гэр
— Хас биирдии үөрэ-дэр ситиспэт үөрөнөччи-га (ыстараап)—10 очко;

— оҕолорго аһаһан та-риллэбит хас биирдии дьаһалга—10 очко;

— сааһын ситэ ийин оҕолор бүрүйү оҕоруу-ларыгар (ыстараап)—20 очко.

VI. Хаһаайыстыбанный, ырааһырдык үлэлэргэ
— Соһхо, отделение хаһаайыстыбанный үлэ-лэригэр субьотунуу ах-сын—20 очко;

— ийитэ хаһаайысты-бана ийилиннэҕэ 70 бьрыһыаһа дьарыһына-рын ситиспэт зонада—10 очко;

— бөһүөлгө ырааһыр-дыыга, тулсаран оҕоруу-га тэриллэбит субьотун-уу ахсын—10 очко;

— көрдөрүү үлэтигэр: сибэкини уонна маһы олодуу, көрүү-карайы-и ийин—10 очко.

Куоталаһы түмүгэ 1988 снл сөтинин 15 күнүгэр таһаарыллар. Кини агитштабтар сель-совет исполкомугар би-гэрэгэтирбэ отчуоттары ити ийингэ ССКП пропа-гандада уонна агитация-да отделеһар туһараллар.

(Усудуобуа агит-зонанан үлэ активис-тарын сүбэ мунһа-цар бигэргэтиллибит).

Бэйэни да атыттары да сутуйан

Табахтааһын буорту-тун дьон барыта билэр курдук. Ол эрэри ону оҕунан-сааһынан ийэ-дэри ити түктэри кэ-молдунтун баа отту-иэи аһаастаһааччы аһыйах, үлэ коллектив-тарыгар даһаны ийиннэ-хэ улахан суолта уурул-лан утумнаах бөһөр, нитэр үлэ ытыллыбат. Ийиннэҕэ биир сүрүн би-ригиннэһэн табах кини дорубууһыгар охсуута тутта биллэбэтэ буолар. Дьаһа: даһаны норуонка «табаһа тардыһына» бэ-лэин бытаһынын өлөрү-нүү» дьин этиэхтэре дуо?

Ийин аһыйах хою-бурдарынан чигэтиэһин. Тыҥа ратынан ыалдыы 90 бьрыһыаһа табахтаа-һыттан сибээстээх. Та-бахсыттар табаһы тарпат дьонһоһор 8-9 сыла-нан кылгастык олорол-лор, кинилэр табаһы тар-пат дьонһоһор тыҥа бронхитыттан 6, бөлөс рагыттан 5, куртах уон-на куолай рагыттан 3, хаан эргэһирин бьрыһы-тыттан 2,5, сүрүх ыа-рыһыаһыттан 3 төгүлэл-бахтык өлөллөр. Бу про-блеманы аһаһ-миннэһи үө-рөтэр дорубуйа харыс-таһынан Бүтүн аан дой-дутаагы тарлэтигэр даһ-найыһан хас бейис ийин өлүүтэ табаһы тардыһ-тын сибээстээх.

Табахха баар сүрүн дьааһынан, биллэрин курдук, никотин буолар. Кини күүстээх никотин-тан ийэһинэ суох: 0,08—0,16 грэм никотин ийи-ни өлөрүөн сөп. Ити дьааһ кини нервнай сис-теманы, сүрүх, тыҥа, бүүр, ас буһарар орган-нарын үлэтин саһарытар. Кини көрөрүп уонна и-тэрин мөлтөтөр. Табаһы тардыһ ордуу дьахта-ларга охсуулаах. Кини-лэр табаһы тардалара, бастатан туран, оҕору-гар дьайар. Кинилэртэн утас курдук кыра ылаа-һынаах, дорубууһалары-нан аһаах оҕолор төрүү-дэр.

Табахсыт ийэлэр бүт оҕону төрөтөллөрө эмиэ элбэх. Уһаайдар бигэрсэтэллэринин, ийэ табаһы тардыһа оҕолор салгыи сайдыһаларыгар эмиэ сабыданаһылар.

Табах дьаһта табахсы-ты туһалыыр дьонго эмиэ дьайар. Табах бу-руотуттан тарпат дьа-ордун оҕолор нэдэһэллэр.

Ийин барытын этин туран, табахтааһыны утары охсуһууну күүһү-дэр уолдаһа дьин са-һыбын. Ону, бастатан туран, дьаһ-кэргэһин, үлэ коллективитан са-былааһа. Ийэ-аһа оҕо-лорго, ийичаттарга табах-таһынан содууларына, түн-тэри быһыы буоларын кыра эрдэхтигэр ийи-син, ийэһэ сьдылаа-ра наада. Оттон үлэ кол-лективитарыгар билэһин көтүл-бөһө сьыдыар та-бахсыттарга бөһөр дьа-һаһалары ыһааһа наада.

Ити туһуан «Сага олох-хо» Толосонтон Г. Егорев сааһай сөһө сүрүһүн туһар: табахсыт олус дэ-лэйдэ. Маһыаха оҕуола үөрөтэр-ийтэр ороолутар эмиэ тохтуоһа наада. Оҕо саастарыттан табах-таһыттар аһыйаа суох-тар. Механизатордар, ту-тааччылар элбэхтин та-бахтыһаллар диир аһтар. Ити бьрыһыаһына туох-һанай? Баар, кинилэр үлэлэрин усууобуһаһы-гар буолаһар? Маһы туһаһаһах профкомнар бөлөһөтө ылан үөрө-тэллэрэ наада дьин са-һыбын. Билигитэ бу ба-рыта тыҥа эрэ сьылдар. Мин билэрбинин, хантан даһаны табахтааһына утары бу курдук үлэ-лиһилэр дьин ийин көп-сирэ суох. Бу хаһааһы дьэри салдаһый? Та-бахтааһын эбөтөр доруо-буһа. Дьон ити ийиттэн биһрдэһири талыах-сааһтар.

А. ГОЛОВИНА, фельдшер.

Редактор Н. Е. МАКАРОВ.

Сага өгөлөр

Эянги туох эмэ сыаналаагы атылһаһар буолла-хытыа, бьйэһитин кытта элбэх суумалаах харчыны ийды сьылдыарга тийэһит. Оку уу харчынан укта-сьылдыар сөһтө табьаһа суох—сүтэриэххэ да, атын сылаага туттан ийилиннэххэ да сөп.

Сбербанк аһыах оҕо сага көрүгүн—чековай ки-ниһисэна олохтоото. Чековай киһиниэ уурдарыт кылааккыт суотугар аһыллар. Чеһинэн бары маһа-һыһиартан ылар табаарыт уонна олох-дьаһах упр-раһениетын өгөлөрүн ийин толүөххүтүн сөп.

Чековай киһиниэ 12 чектээх, тутуулар бойдоһо —2 снл, баһарар буоллаһхытына, салгыи 2 снл уһаһыллыан сөп. Харчытыгар нааһыдаһхытына, чек суруйан, РСФСР ханнык баһарар Сбербаниттан ылаһыт.

Сбербанк чековай киһиниэһин туһанаргытыгар субьлиһир.

Субуруускай аатынан союзоз салаһата, Ха-тылык сельсоветын ис-полкома, отделение со-вета Ленин орденын ка-валера Кривошапкин Семен Григорьевичка уонна Кривошапкина Парасковья Федотовна-а таһтыыр кыһастара

КОНОНОВА Елена Семеновна

эдэр сааһыгар эмискэ ыалдыан олбутунан бэ-йэлэрин кутурдана-рын тиһардаллар.

Таһтыыр кэргэһин, ийэһит, оҕобут, эдьини-бит, балтым, аймахыт

КОНОНОВА Елена Семеновна

ыарахан ырыһыттан эдэр сааһыгар олбугун, дьириниһ курутуһан ту-ран, бары билэр дьон-норуугар ийитиннэрибит.

Кэргэһэ, оҕолоро, тө-рөһүттэрэ, кинилэрэ, аймахтара.

БЫИГИ ААДЫРЫСЫТ: почтовый индекс 678700, Чурапчы с. Карл Маркс уул. 28 «а». ТЕЛЕФОНАРЫТ: редактор—21-332, отделеһар—21-285, уопсай—21-505.

«Сага олох» райкома КПСС Якутской АССР.

«Новая жизнь» — орган Чурапчинского районнаа типография Госкомиздата ЯАССР с Чурапчы ул. Карла Маркса, 28 «а». Тираж 3981 экз.